

OLIMLAR NIGOHİ

ILMIY OMMABOP JURNAL

3-SON 2026-YIL

ISSN 3060-5458



BUXORO -2026



OLIMLAR NIGOHI

ilmiy ommabop jurnal

3-son (2026-yil, mart)

Jurnal 2025-yildan chiqa boshlagan

Buxoro -2026

MUNDARIJA:	
3	Umarbekova Nodina Akobirovna STEAM ta'limidan foydalanish jarayonida talabalarda kuzatiladigan muammolar va imkoniyatlar
6	Qodirova Shahlo Shavkatjon qizi Theoretical principles of optimizing professional-practical physical training of students
11	Usmonova Mohigul Mansur qizi Ayollar tadbirkorligi asosida mintaqaviy yashil iqtisodiyotni rivojlantirish istiqbollari
17	Murodillayev Sardorbek Bahodir o'g'li Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonining iqtisodiy xavfsizlikka ta'siri
23	Elov Ziyodulla Sattorovich Qo'shboyeva Shahnoza Abdumalikovna Boshlang'ich sinf o'quvchilarida sun'iy intellekt elementlari orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantirish.
27	Низамитдинов Тимур Дилшодович Роль психорегуляции в спортивной деятельности: анализ современных исследований
30	Hamroyev Temurbek Jamshid o'g'li Mehnat migratsiyasi sharoitida voyaga yetayotgan yoshlarning ijtimoiy muhitga moslashuv jarayonining psixologik jihatlari
34	O'ralova Zilola Sobirovna Qora smorodinani yetishtirish va uning dorivorlik xususiyatlari
38	To'raboyev Azamat Muxamadullayevich Oilaning shaxs ijtimoiylashuviga ta'sirining psixologik asoslari
42	Xayriddinova Malikaxon Qodirxon qizi Arhimed qoninini o'rganishda virtual laboratoriya ishlarining ahamiyati
45	Umaraliyeva Munojatxon Mashrabovna Ma'rufjonova Marjonaxon Alisher qizi Role-play activities in developing speaking skills across age groups
49	Avezov Olmos Ravshanovich Bo'ronova Charos Vohidjon qizi Matematika o'qitishda pisa topshiriqlari asosida o'quvchilarning matematik savodxonligi rivojlantirish metodikasi
54	Avezov Olmos Ravshanovich Toshova Aziza Bobir qizi Matematika o'qitishda PISA topshiriqlari asosida o'quvchilarning matematik savodxonligi rivojlantirish metodikasi
58	To'rayeva Manzura Elmurodovna Mahalla institutining tarbiya jarayonidagi roli: o'zbekiston tajribasida oila, maktab va jamoatchilik uchburchagini mustahkamlash modeli
63	Pulatova Nigora Baxodirovna Korxonalarining xalqaro bozorlarga chiqish strategiyasida pestel va swot tahlil modellari integratsiyalashgan qo'llanilishi
68	Urmanova Umidaxon Gulomjonovna Elektron darsliklar evolyutsiyasi: dasturlashtirilgan o'qitishdan adaptiv ta'lim platformalarigacha bo'lgan tarixiy tahlil
73	Nizomov Doston Zokir o'g'li Kriptovalyutalar va raqamli aktivlarning milliy iqtisodiyotga ta'siri: nazariy yondashuvlar va zamonaviy tendensiyalar

78	Tog'ayev Nodirbek Erkinjon o'g'li Kichik va o'rta bizneslarning raqamli platformalar orqali mintaqaviy bozorga kirishi va savdo hajmini oshirish strategiyalari
84	Xudayberdiyev Ural Jurayevich O'zbekistonda valyuta kursi dinamikasining eksport va import hajmiga ta'siri: ekonometrik tahlil (2017–2025)
89	Elov Ziyodulla Sattorovich Qambarova Umida Odiljonovna Boshlang'ich ta'limda baholashning kompetensiyaviy yondashuvi va raqamli texnologiyalar integratsiyasi
95	Ergashev Shoximardon Nizomiddin o'g'li Zamonaviy janglarda ANTI-DRON (C-UAS) tizimlarining qo'llanilishi: strategiya va texnologiya
98	Tursunova Asalxon Ikromjonovna O'qituvchining jamiyatdagi o'rni va mavqeini oshirish
101	Karimova Kamola Abdirashid qizi O'qituvchining axloqiy sifatlarinin ta'lim jarayoniga ta'siri

Karimova Kamola Abdirashid qizi
Termiz davlat pedagogika instituti talabasi

O'QITUVCHINING AXLOQIY SIFATLARININ TA'LIM JARAYONIGA TA'SIRI

Annotatsiya. Ushbu maqolada ta'lim asosida jamiyatning qatnashchisi o'qituvchining ma'naviy sifatlari, yosh avlod tarbiyasida uning ahamiyati qanday darajada zarur ekanligi haqida bilib olishimiz mumkin. Ta'limning mohiyati, mazmuni, ta'limning to'g'ri tashkil etish bevosita o'qituvchining bilim, malaka, ko'nikmasi va axloqiy sifatlariga bog'liq. Ta'limda bo'ladigan muammolar va kamchiliklarni ijobiy natijalarga hal qilish ta'lim qatnashchilarining yuksak bilim, aql-idroki va axloqiy, madaniy qarashlariga bog'liqdir. Ma'naviy rivojlanishning natijasi inson hayotining ma'nosini topishdir. Ushbu hodisaning mutloqligi uning abadiyligidan dalolat beradi. Faqat ma'lum bir ma'noga ega bo'lgan odam o'z rivojlanishida oldinga siljishi mumkin.

Kalit so'zlar: Jamiyat, shaxs, ma'naviy rivojlanish, madaniyat, ta'lim, tarbiya, odob-axloq tushunchalari.

Абстрактный. В этой статье мы можем узнать о моральных качествах учителя, участника общества, основанного на образовании, и о том, насколько они важны в воспитании молодого поколения. Сущность, содержание и правильная организация обучения напрямую зависят от знаний, умений и нравственных качеств педагога. Это зависит от высоких знаний, интеллекта и морально-культурных взглядов участников. Результатом духовного развития является обретение смысла жизни человека. Абсолютность этого явления указывает на его вечность. только человек, обладающий определенным смыслом, может двигаться вперед в своем развитии.

Ключевые слова: Общество, личность, духовное развитие, культура, образование, воспитание, понятия этики.

Abstract. In this article, we can learn about the moral qualities of the teacher, a participant of the society based on education, and how important it is in the education of the young generation. The essence, content, and proper organization of education directly depend on the teacher's knowledge, skills, and moral qualities. It depends on the high knowledge, intelligence and moral and cultural views of the participants. The result of spiritual development is finding the meaning of human life. The absoluteness of this phenomenon indicates its eternity. only a person with a certain meaning can move forward in his development.

Key words: Society, personality, spiritual development, culture, education, upbringing, concepts of ethics.

Kirish. Ta'lim orqali avlodlar davomiyligi amalga oshadi. Busiz jamiyat taraqqiyoti rivojlanishi mumkin emas. Ijtimoiy tarbiya, jamiyatga xos bo'lgan boshqa hodisalar bilan chambarchas bog'liqdir. Ko'p jihatdan bilim olish, tajribani kattalardan kichiklarga o'tkazish orqali amalga oshiriladi. Til orqali odamlar birgalikda faoliyat olib borishadi ehtiyojlarini muvaffaqiyatli qondirishadi.

Ta'lim olish uchun ijtimoiy o'z-o'zini anglashning turli shakllari, odob va axloq, diniy bilim va ilmiy faoliyat, ijodkorlik va huquqiy ong muhim ahamiyatga ega. Axloq, tamoyillari insonga deyarli tug'ilishdan ta'sir qiladi. Ular ta'limning birinchi jihatlaridir. Tug'ilish vaqtida inson o'zini ma'lum bir axloqiy tizimga ega bo'lgan jamiyatda topadi va o'sib ulg'ayguncha unga moslashish kerak bo'ladi. Aynan ta'lim orqali bunday moslashish mumkin bo'ladi [1].

Qonunning ta'lim va tarbiya doirasidagi dolzarbligi bolalar ongiga jamiyatda o'rnatilgan normalarga rioya qilish muhimligini, shuningdek, qonunni buzishga yo'l qo'yilmasligini etkazish zarurati bilan bog'liq.

Axloqiy xulq-atvoriga ega inson qonunga bo'ysunadi, axloqsiz xatti-harakat egalari uni buzadi. Ko'p jihatdan fan ta'lim va tarbiyani amalga oshirishga yordam beradi. U orqali tasdiqlangan va ishonchli ma'lumotlar orqali dunyoni bilishga yo'naltirish amalga oshiriladi. Pedagogik amaliyotda O'qituvchi odobi - tushunchasi tor va keng ma'nolarda qo'llaniladi.

Tor ma'noda o'qituvchi xulqining amaliy jihatini, keng ma'noda esa o'qituvchining kasb axloqini anglatadi. O'qituvchi odobining muhim, asosiy belgilari qatoriga quyidagilar kiradi: umuminsoniy va milliy axloqni qonuniyatlari, amoyillari, tushunchalari, mezonlari, talablariga amal qilish; pedagogik jarayon va pedagogik faoliyatning o'zigagina xos bo'lgan xususiyatlarga binoan ularni oydinlashtirish, aniqlashtirish; umuminsoniy va milliy axloqni qonuniyatlari, vazifalari muallimning o'quvchilar, kasbdoshlar, ota-onalar, maktab raxbarlari bilan muomala munosabatlarida namayon bo'lishi, shuningdek, o'quvchilarga tarbiyaviy ta'sir o'tkazishda, pedagogik mehnatning samaradorligida namayon bo'lishi kerak[2].

Pedagogika fani ta'lim va tarbiya jarayonlarini ilmiy asosda o'rganadi. Bu soha o'qituvchining shaxsiy sifatlari, uning o'quvchilarga bo'lgan munosabati va ta'lim jarayonida qanday axloqiy me'yorlarga amal qilishi haqida katta ahamiyatga ega.

Pedagogik axloq o'qituvchining professional faqatligini shakllantirib, o'quvchilarni ijobiy axloqiy qadriyatlar bilan tarbiyalashda yordam beradi. Ta'lim jarayonida o'qituvchining axloqiy xulqi ta'lim samaradorligini oshiradi, shuningdek, o'quvchilarda o'qishga bo'lgan ishtiyoqni va motivatsiyani oshiradi.

Pedagogik axloq o'qituvchining o'z ishida va o'quvchilar bilan muloqotda ko'rsatadigan axloqiy qoidalardir. O'qituvchining axloqiy xulqi ta'lim jarayonining asosiy jihatidir. O'qituvchi o'quvchilarni nafaqat bilimga, balki axloqiy tarbiyaga ham yo'naltirishi kerak[3].

Pedagogik axloqning asosiy tamoyillari quyidagilardan iborat: Adolat: O'qituvchi o'quvchilarni tenglashtirib, ularning huquqlarini hurmat qilishi zarur. Har bir o'quvchiga teng yondashuv, faqat bilim bilan emas, balki uning shaxsiy fazilatlarini hurmat qilish kerak. O'quvchilarga ularning ishlariga va faoliyatlariga qarab adolatli munosabatda bo'lish kerak.

O'qituvchi har bir o'quvchining imkoniyatlarini e'tiborga olib, unga individual yondashuvni amalga oshirishi lozim.

Hurmat: O'qituvchi o'quvchilarga ularning shaxsiyatini hurmat qilishi, o'quvchilarning fikrlarini tinglashi va ularning fikrlariga murosaga kelishi lozim. Hurmat, o'zaro ishonchni yaratadi va ta'lim jarayonining ijobiy rivojlanishiga ta'sir qiladi. Hurmat o'quvchilarga o'zlarini erkin va xavfsiz his qilishlariga yordam beradi, bu esa ta'limni samarali qilishga zamin yaratadi. O'quvchilar o'zlarining shaxsiy haq-huquqlari va qarashlari bilan hurmat bilan qabul qilinadigan va baholanganlikni his qilganida, ular o'zlarini yaxshiroq namoyon qilishadi[4].

O'qituvchining axloqiy xulqi ta'lim samaradorligini oshiradi. Agar o'qituvchi o'z xulqida adolatli, sabr-toqatli, hurmatli va samimiy bo'lsa, o'quvchilar o'zlarini xotirjam va hurmatlangan his qilishadi. O'qituvchining yuqori axloqiy sifatlari o'quvchilarni ham axloqiy jihatdan rivojlantiradi. Misol uchun, o'qituvchi o'z ishiga sodiq bo'lishi, o'quvchilarga yordamlashish va ularning muammolarini hal qilishda yordam berishi lozim. O'qituvchining axloqiy xulqi o'quvchilarga ta'lim olishda yuqori natijalar ko'rsatishga yordam beradi.

Ular o'qituvchining ijobiy xulqidan ilhomlanib, o'zlarida ham yaxshi xulq-atvorni shakllantiradilar. O'qituvchining shaxsiy fazilatlarini, o'ziga xosligi va professional mahorati o'quvchilarning muvaffaqiyatiga bevosita ta'sir qiladi. Shuningdek, o'qituvchining yuqori axloqiy qadriyatlarni o'rgatishi o'quvchilarda jismoniy va ruhiy rivojlanishni rag'batlantiradi. Agar o'qituvchi o'z xulqida bu qadriyatlarni namoyon qilsa, o'quvchilarda ham o'ziga bo'lgan ishonch oshadi.

Pedagogik axloq va ta'lim samaradorligi Pedagogik axloqning ta'lim samaradorligiga ta'siri juda katta. O'qituvchi o'zining axloqiy xulqi bilan o'quvchilarda ijobiy munosabatlarni rivojlantiradi[5].

Alisher Navoiy o'qituvchi odobi va muallimlik kasbi, mudarrislar maktabdorlar to'g'risida gapirar ekan, muallim o'z shogirtlarini va ta'lim berayotgan fanini sevishi zarur, deydi. O'ziga ham o'quvchilariga ham talabchan bo'lishi lozimligini uqtiradi. O'qituvchi jamiyatda obro'li inson, uni hurmat qilishlari, e'zozlashlari zarurligini uqtiradi.

Alisher Navoiy o'z zamonasidagi maktabdorlar(muallimlar) haqida gapirib ular bolalarga jafu qilishi, azob berishi, kaltaklashga o'rganib qolishganini tanqid qiladi. Ular toshbag'ir, darg'azab gunohsizlardan achiqlanishga odatlanishgan. Muallimlardagi bu salbiy jihatlar

bolalarnin tabiati, fe‘l –atvori, fahm –farosati, turli –tumanligi ta’sirida vujudga keladi, deb hisoblaydi.

Navoiyning fikricha ba’zan bir kishi bitta bolaga tarbiya berishga o‘zlik qiladi, muallim esa to‘da bolalarga ilmu adab o‘rgatadi. Bu jarayonda muallim ko‘p aziyat chekadi, mashaqqatlarni boshidan kechiradi.

Shuning uchun shogirtlar ustoz oldida umrbod qarzdor ekanliklarini his etishlari lozim. O‘qituvchilik kasbi –axloqiy xarakterga ega bo‘lgan insonparvar kasblardan biri. O‘quvchilarga insoniy munosabatda bo‘lish maktab o‘qituvchisi faoliyatining asosiy tamoyili hisoblanadi. Bu o‘qituvchidan bolalarni sevish, ularning qadr- qimmatini hurmat qilish, sho‘xliklariga bardoshli ularni jismoniy va axloqiy majruh etuvchi narsalarga murosasiz bo‘lishni talab etadi.

Muallimning odob -axloqi, insonparvarligi bolalarning kelajagi uchun g‘amxo‘rlik qilish, ularni hayotda, ijtimoiy va mehnat faoliyatiga tayyorlashga intilishida namoyon bo‘ladi. Hushyorlik, pedagogik muomala, diqqat-e‘tiborli bo‘lish, bolalarni sevish, ularga yaxshilik qilish, o‘qituvchilik burchini anglash; mas‘uliyatli talabchan va adolatli bo‘lish; bilimdonlik, halollik, rostgo‘ylik kabilar o‘qituvchiga xos kasbiy axloqiy fazilatlaridir[6].

Xulosa. Ta’lim jarayoni jamiyat va uning atrofidagi tabiat, fikrlash qobiliyati va harakat qilishning turli usullari haqida aniqroq tasavvurga ega bo‘lishga imkon beradi. Bu ijtimoiy tuzilmada ma’lum bir pozitsiyani egallashga, tanlagan kasbingiz bo‘yicha maqsadlaringizga erishishga va jamiyatning boshqa a’zolari bilan muloqot qilishga yordam beradi.

Asosiy va qo‘shimcha ta’lim va tarbiya ko‘nikmalarga ega bo‘lish usullari, aql-zakovatni rivojlantirish, amalda yangi narsalarni o‘rganish usulidir. Natijada, inson o‘z maqsadlariga erishish va hayotda paydo bo‘lishi mumkin bo‘lgan muammolarni hal qilish uchun ko‘plab vositalarni o‘zlashtiradi.

Ta’lim iroda ko‘nikmalarini to‘plash, his-tuyg‘ularni nazorat qilish bilan bog‘liq, shuningdek, atrofdagi dunyoga munosabatni shakllantirishga yordam beradi. Ta’lim jarayonida inson ruhiyatini rivojlantiradi, tashqi dunyo bilan o‘zaro manfaatli munosabatlarni saqlashni o‘rganadi, o‘zining ichki dunyosini yaxshilaydi, shuningdek, kelajakda turli muammolarni hal qilish kerak bo‘lganda yordam beradigan ijodiy tajribaga ega bo‘ladi.

Ta’lim jarayonini davom ettiruvchi asosiy natija – inson shaxsining har tomonlama kamol topishi, shakllanishi, barqaror bilim va ko‘nikmalar bilan ajralib turadi. Bunday shaxs aqliy mehnat va jismoniy mehnatni uyg‘unlashtirishi, jamiyat uchun muhim bo‘lgan foyda keltirishi, ma’naviy va jismoniy jihatdan uyg‘un rivojlanishi mumkin. Ta’lim jarayoni jamiyatning faol ishtirokchisini shakllantiradi, u axloqiy ideallar, did, ko‘p qirrali ehtiyojlar bilan ajralib turadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati.

1. Abdullaeva SH.A. Pedagogika. Bakalavrlar uchun darslik. – T.: Fan va texnologiyalar, 2015. – 288 b.
2. Abdurahmonova Z.A. Zamonaviy o‘qituvchining shaxsiy kompetensiyasini shakllantirish muammolari // Zamonaviy ta’lim j. – T.: 2016. – №5. – 56 b.
3. Abduqodirov A.A., Pardaev A.X. Pedagogik texnologiyalarga oid atamalarning izohli lug‘ati. – T.: Fan va texnologiya, 2012. – 44 b.
4. Abduqodirov A.A., Pardaev A.X. Ta’lim jarayonini texnologiyalashtirish nazariyasi va metodologiyasi. –T.: Fan va texnologiya, 2012. – 104 b.
5. Soat, O. E. O. G. L. (2022). O‘QITISHDA TA’LIMIY METODLARNI MUVOFIQLASHTIRISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(5), 1076-1086.
6. O‘G‘Li, S. O. E. (2025). BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QUVCHILARIGA DARS VA DARS DAN TASHQARI MASHG‘ULOTLARDA EKOLOGIK MADANIYATNI TAKOMILLASHTIRISH. *Research Focus*, 4(1), 139-142.